

**«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ»
КЕАҚ Ғылыми кеңес отырысында
16.06.2026 ж. № 14 хаттамамен
БЕКІТІЛДІ**

**D128-«Жерге орналастыру»
білім беру бағдарламалары тобына
докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы**

I. Жалпы ережелер

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы сұхбаттасудан, эссе жазудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

Блогы	Балы
1. Сұхбаттасу	30
2. Эссе	20
3. Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	50
Барлығы/ өту ұпайы	100/75

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 3 сағат 10 минут, осы уақыт ішінде оқуға түсуші эссе жазады, электрондық емтихан билетіне жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО қабылдау емтиханының алдында өткізіледі.

II. Түсу емтиханын өткізу тәртібі

1. D128 «Жерге орналастыру» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер проблемалық / тақырыптық эссе жазады. Эссе көлемі – 250 сөзден кем болмауы керек.

Эссе мақсаты – теориялық білімге, әлеуметтік және жеке тәжірибеге негізделген өз аргументациясын құрастыру қабілетінде көрініс табатын аналитикалық және шығармашылық қабілеттер деңгейін анықтау.

Эссенің түрлері:

– зерттеу қызметіне ынталандырушы себептерді ашатын мотивациялық эссе;

– жоспарланған зерттеудің өзектілігі мен әдістемесін негіздейтін ғылыми-аналитикалық эссе;

– пәндік саладағы ғылыми білімнің әртүрлі аспектілерін көрсететін проблемалық/тақырыптық эссе.

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

**Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға
дайындалуға арналған тақырыптар:
«Жерді ұтымды пайдалануды жоспарлау және ұйымдастыру және оларды қорғау»
пәні**

Жерге орналастыру негіздері. Жерге орналастырудың мақсаттар, міндеттер және заманауи тәсілдері. Жер табиғи ресурс, өндіріс құралы және экономиканың барлық салаларын орналастырудың кеңістіктік негізі ретінде. Жер әлеуметтік-экономикалық қатынастардың объектісі ретінде. Қазақстан Республикасының Жер ресурстары және оларды пайдалану. Жерге орналастыру қатынастарының құқықтық негіздері. Жер қоры және жер кадастры туралы түсінік. Жер құрылысы және жер реформалары. Жерге орналастыру кезінде ескерілетін жердің қасиеттері. Жерге орналастыру кезінде ескерілетін табиғи және әлеуметтік-экономикалық жағдайлар. Жерді ұтымды пайдалану мен қорғауды ұйымдастыру жөніндегі іс-шаралардың тиімділігі мен экономикалық негіздемесі. Әлемдегі қазіргі заманғы жерге орналастыру және Қазақстан Республикасындағы жерге орналастыру жүйесінің құрамдас бөліктері.

Қазақстан Республикасындағы жерге орналастыру жүйесі ұғымы және оның құрамдас бөліктері. Жерге орналастыруды жүргізуді нормативтік құқықтық реттеу. Жерге орналастыру құжаттамасы. Жерге орналастыруды ұйымдастыру және жүргізу тәртібі.

Ұтымды пайдалануды жоспарлау және ұйымдастыру. Жерді ұтымды пайдалануды жоспарлау және ұйымдастыру және оларды қорғау кезіндегі жұмыстардың негізгі түрлері мен мазмұны. Қазақстан Республикасы жер ресурстарының басты схемасы. Облыстың, ауданның жерге орналастыру схемалары. Жерді пайдалану және қорғау схемалары. Қазақстан Республикасындағы агроөнеркәсіп кешенінің мақсатты кешенді бағдарламалары және жер ресурстарын ұтымды пайдалану. Жерге орналастыру схемаларында Жер ресурстарын қорғау жөніндегі іс-шараларды әзірлеу әдістемесі. Жерге орналастыру схемасын іске асырудың тиімділігі.

**«Жерге орналастырудағы экономикалық-математикалық әдістер мен модельдер»
пәні**

Модель және модельдеу түсінігі. Жерге орналастыруда қолданылатын математикалық модельдердің түрлері, түрлері және кластары. Жерге орналастыру жұмыстарындағы математикалық статистиканың орны. Статистикалық сипаттамалар және статистикалық бақылаулардың түрлері.

Өндірістік функциялардың түрлері және оларды ұсыну тәсілдері. Өндірістік функциялардың параметрлерін есептеу. Корреляциялық-регрессиялық талдау әдістерін қолдана отырып, өндірістік функцияларды бағалау. Өндірістік функциялардың экономикалық сипаттамалары және оларды жерге орналастыруда қолдану.

Математикалық әдістер мен оңтайландыру модельдерді. Сызықтық модельдеудің таратылу әдісі. Сызықтық бағдарламалаудың симплекс әдісі. Динамикалық және параметрлік модельдеу. Желілік модельдер.

«Жерге орналастыруды жобалау» пәні

Шаруашылықаралық жерге орналастыру. Жерге орналастыруды жобалаудың

объектісі, пәні, әдістері мен принциптері.

Шаруашылықаралық жерге орналастыру туралы түсінік. Шаруашылықаралық жерге орналастыруды жүргізудің принциптері мен себептері. Шаруашылықаралық жерге орналастырудың түрлері, формалары мен міндеттері.

Ауыл шаруашылығы ұйымдарын жер пайдалануды және жер пайдалануды ұйымдастыру кезінде шаруашылықаралық жерге орналастырудың мазмұны. Ауыл шаруашылығы ұйымдарының жер иеленулері мен жер пайдалануларын реттеу.

Ауыл шаруашылығына жатпайтын жер пайдаланудың түрлері. Ауылшаруашылық емес кәсіпорындардың жерге орналастыру сипаттамасы мен ерекшеліктері. Кәсіпорындардың жерге орналастыруды жобалау ерекшеліктері. Жерге орналастыру және қала құрылысы жүйелері. Жерге орналастыру процесі. Жер ресурстарын басқару органдары

Шаруашылықаралық жерге орналастыру кезінде бүлінген жерлерді қалпына келтіру және жерге орналастыру. Жер учаскелерін пайдаланудағы шектеулер мен ауыртпалықтар және оларды шаруашылықаралық жерге орналастыру кезінде есепке алу.

Жерді межелеу ұғымы, оның мақсаты мен мазмұны. Жерге орналастыру әдістері. Жер учаскелерінің шекараларын белгілеуге және оларды жергілікті жерде ресімдеуге қойылатын талаптар. Межелік жоспар: мақсаты мен мазмұны.

Шаруашылықішілік жерге орналастыру. Шаруашылықішілік жерге орналастыру түсінігі мен міндеттері. Шаруашылықішілік жерге орналастыру жобасының құрамдас бөліктері мен элементтері. Өндірістік бөлімшелер мен шаруашылық орталықтарын орналастыру. Шаруашылықішілік магистральдық жолдарды, инженерлік құрылыстарды және жалпы шаруашылық мақсаттағы объектілерді орналастыру. Жерді және ауыспалы егісті ұйымдастыру түсінігі, міндеттері және мазмұны. Ауыспалы егіс жүйесін ұйымдастыру. Ауыспалы егіс аумағын ұйымдастырудың міндеттері мен мазмұны. Көпжылдық екпелердің аумағын орналастыру. Жайылым аумағын орналастыру. Шабындықтар аумағын орналастыру. Шаруашылықішілік жерге орналастыру жобаларын жүзеге асыру.

Жұмыс жобасының міндеттері мен мазмұны. Жұмыс жобасының объектілері мен сатылары. Жұмыс жобаларының түрлері және олардың жіктелуі. Жұмыс жобалаудағы сметалық құжаттаманың түсінігі, мәні және түрлері. Сметалық-қаржылық есептеулерге арналған нормативтік-ақпараттық база. Жерді пайдалану және қорғау жөніндегі жұмыс жобаларын жүзеге асыру тәсілдері мен тәртібі.

III. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1. Волков, С. Н. Проектирование и экономическая оценка мероприятий по повышению плодородия почв при внутривладельческом землеустройстве сельскохозяйственных организаций: / С.Н. Волков. – М.: ГУЗ, 2017. – 216 с.

2. Қырықбаев Ж. Қ., Оспанова А. А. Отарлық мал шаруашылығы аймағындағы жерге орналастыру. – Алматы, «Эверо», 2017, 80б.

3. Волков, С.Н. Землеустройство: учеб. пособ.: в 9 т. / С.Н. Волков. – М.: Колос, 2001–2009 Т.1: Теоретические основы землеустройства. – 496 с. Т.2: Землеустроительное проектирование. Внутривладельческое землеустройство. – 645 с. Т.3: Землеустроительное проектирование. Межхозяйственное (территориальное) землеустройство. – 450 с. Т.4: Экономико-математические методы и модели – 696 с. Т.5: Экономика землеустройства. – 479 с. Т.6: Системы автоматизированного проектирования в землеустройстве. –328 с. Т.7: Землеустройство за рубежом. – 408 с. Т.8: Землеустройство в ходе земельной реформы (1991–2005 годы). – 450 с. Т. 9: Региональное землеустройство. – 707 с.

4. Овцинов В.И. Экономико-математические методы и моделирование в почвенно-агрохимических исследованиях, землеустройстве и кадастре: методические указания по самостоятельной работе. - Барнаул: РИО АГАУ, 2014. - 37 с.

5. Волков С.Н., Бугаевская В.В., Бугаевский Ю.Л., Бугаевский С.Ю., Кивеская А.С. Автоматизированные системы проектирования в землеустройстве: Учебник для вузов / Под ред. С.Н. Волкова. – М.: ГУЗ, 2018. – 600 с.
6. Землеустроительное обеспечение реализации государственных программ и приоритетных национальных проектов по развитию АПК и других отраслей экономики: монография / под общ. ред. С.Н. Волкова. – М.: ГУЗ, 2017. – 568 с.
7. Землеустроительное проектирование. Установление и размещение зон с особыми условиями использования территорий [Текст]: учеб. - метод. пособие / сост.: С.Н. Волков, В.В. Пименов, Н.И. Иванов, Л.Е. Петрова, К.А. Свиричев, И.А. Сивцов; Гос. ун-т по землеустройству. - М., 2014. - 123 с.
8. Организация рационального использования и охраны земель в сельскохозяйственных организациях (внутрихозяйственное землеустройство): Уч. и науч.-пр. пособие / Под общ. ред. С.Н. Волкова. – М.: ГУЗ, 2015. – 588 с.
9. Проектирование и экономическая оценка мероприятий по повышению плодородия почв при внутрихозяйственном землеустройстве сельскохозяйственных организаций: Уч. и науч.-пр. пособие / С.Н. Волков. – М.: ГУЗ, 2017. – 216 с.
10. Экономико-математические методы и моделирование в землеустройстве. Построение и применение производственных функций в землеустройстве, кадастрах и управлении недвижимостью: учеб. пособие / авт.-сост. С. Н. Волков, В.В. Бугаевская; Гос. ун-т по землеустройству, Каф. землеустройства. - М.: ГУЗ, 2015. - 138 с.
11. Симонова, Л. А. Землеустроительное проектирование. Территориальное землеустройство : методические указания / Л. А. Симонова, Е. А. Виноградова ; составитель Л. А. Симонова. — Нижний Новгород : НГСХА, 2018 — Часть III : Внутрихозяйственное землеустройство Организация угодий в сельскохозяйственных предприятиях — 2018. — 83 с.
12. Землеустройство: организация рационального использования земель сельскохозяйственного назначения : учебное пособие / М. А. Подковырова, Д. И. Кучеров, И. А. Курашко, С. С. Рацен. — Тюмень : ТИУ, 2020. — 150 с.
13. Калиев, А. Ж. Землеустроительное проектирование. Территориальное (межхозяйственное) землеустройство : учебно-методическое пособие / А. Ж. Калиев. — Оренбург : ОГУ, 2017. — 124 с.
14. Землеустроительное проектирование : учебное пособие / составители: Е. В. Ефремова [и др.]. — Пенза : ПГАУ, [б. г.]. — Часть 2 : Межхозяйственное (территориальное) землеустройство — 2019. — 107 с.
15. Павлова, В. А. Кадастровая оценка земли и иной недвижимости : учебное пособие / В. А. Павлова, О. Ю. Лепихина. — Санкт-Петербург : СПбГАУ, 2017. — 151 с.
16. Рогатнев, Ю. М. Управление земельными ресурсами : учебное пособие / Ю. М. Рогатнев, Т. А. Филиппова. — Омск : Омский ГАУ, 2018. — 112 с.

Қосымша:

1. Земельный кодекс Республики Казахстан, Кодекс Республики Казахстан от 20 июня 2003 года № 442. [Электронный ресурс] <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K030000442>.
2. Бабич Т.Н. Прогнозирование и планирование в условиях рынка [Текст]: учебное пособие.- М.:Инфра-М, 2014.- 336 с.
3. Сейфуллин Ж. Т. Земельный кадастр Казахстана: учебник / Сейфуллин Ж. Т. – Алматы, 2011 – 99 с.}
4. Иванов П.В., Ткаченко И.В. Экономико-математическое моделирование в АПК: учебное пособие. - Ростов н/Д : Феникс, 2013. - 254 с.

5. Стифеев, А. И. Система рационального использования и охрана земель : учебное пособие для вузов / А. И. Стифеев, Е. А. Бессонова, О. В. Никитина. — 2-е изд., стер. — Санкт-Петербург : Лань, 2021. — 168 с

